

سنه ۱۳۲۴
۵ صفر الخیر

الدین والادب

نامنده

مجله اسلامیه در

مندرجاتی عنوان مذکور احاطه ایدن حقایق و معارف بحارندین قطراتدر

اوشبو ۱۳۲۴ سنه محرم ایچنده نشری قصد ایدلگان بولسهده
بعض موانع سبیلی اوشبو بشنچی صفر الخیر گاچه کیچوودی

محرر وصاحب امتیازی قزان خدام علمندین عالم جان بن محمدجان البارودی

КАЗАНЬ.
Лито-Типографія И. Н. Харитонова.
1906.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ

ای الله سننک سانسز تعظیمه لایق ایدکنکنی چین کونکمدین راستلایمن
وحسابسز ماقتاوغه مستحق ایدکنکنی تیلمدین منک قات اقرار قیلامن * ولکن
نی قیلای سننک پاک اسمنکنی ذکر ایدر لک تیلیم یوق والوغ صفتلار نکنی یخشی
بیان ایدر عالم یوق * بارلقم سننک رحمتنکدین و بارلغم سننک نعمتنکدین *
رحمتنک بحرندین بر قطره برابرنک مندین منک طاعت لازم ولکن مندین عصیان
نعمتنک نذک هر ذره سی قارشوسنده یوز منک شکر لازم ولی مندین کفر و طغیان
الهی عصیانم عنادمین دگل بلکه نقصانمدین طغیانم قصد افسادمین دگل
بلکه قلب ویرانمدین * غفراننکدین امید کیسهایمن فضل و احساننکدین کونکل
اوز مایمن چونکه سن کریم الله من خوار بنده .

الهم اینک خیرلو و سیوکلو مخلوقنک حضرت محمدنی (صلی الله علیه وسلم)
بزگه دین و ادب او گرتکالی یباردنک کوب جفا کوره کوره خلقنی دینگه اوندادی
یخشیلارغه سیونچ ویردی یمانلارغه قورقنچ ویردی * سوزی و قیلغی و یورشنی
تورشنی و بارچه اشنی برله خلقغه ادب و یخشی خلق کورساتندی و او گرانندی
پیغمبرلک وظیفه سیننی تمام اوتادی * و بنکدین بولور قدرلی خدمتنکنی یورینه
کلنوردی * بزگه توغری یولنی کورساتکانی و اینک یخشی روشک یخشیلقغه
دیملگاننی ایچون الهی آنکا سن خیرلی جزاء ویرکای ایدنک و آنکا کامل صلاوة

وسلام قیلغای ایدنك* اوز ندین صونك اهل بیتى وصحابه لری دین وادبى امتکه ایرشدر دیلر دین ایچون اوز راحتلرینى تاشلاب محنتلر یوکلادیلر* دین وسنتنى بدعت وقصور قاتوشماقندین ساقلا دیلار* الله آنلاردین راضى بولغای صحابه لردین صونك آنلارنك شاگردلری (تابعون) و آنلارنك شاگردلری (تبع تابعین) دخی دیننى ساقلاو و اوگراتو ایچون بیک تروشدیلار دیننى هر نرسه دین آرتق توتدیلار و دینلری ایچون حاجت بولغانده بارلق راحتلرینى فدا ایتدیلر* الله بارچه سینه رحمت قیلغای .

اوشال صحابه، تابعون، تبع تابعین زمانلاری شریعت بوینچه یخشی زمان دیو تانولغان رسول الله دین (صلی الله علیه وسلم) خیرلی قرن دیو گواھلق ویرلگان (۱) اول زمانلارده بواغان مسلماننك نچوکلکی آچیق بلونماساده یخشی وعدل دیو حکم ایدلادر* (مگر یزید و حجاج کبى حالى معلوم کمنه لر حقنك اللهغه تابشرالادر)* مذکور اوچ قرن (زمان) صونکنده اسلامده حسابغه صیغه اس سان برله بلونماس درجه ده کوب یخشیلار و کوب عالمر کلوب دین توغریسنك کوب خدمتلر خلقغه کوب یخشیلقلار تیکروب کیتکانلر* الله بارچه سینه رحمت قیلغای . ایندی بز صونك زمانده ایلنك علمگه بیگرك مونکلی وقتنك اوتکان یخشیلارنك حاللرین بلوب آنلارنك سیرت و روشلرینى آنکلاب آنلار کبى دین وادب یولنك اجتهاد ایدرگه و ایل وملتکه فائده لر تیکوررگه بورچلیمز شاید شول بورچیمزنى یخشی اوتاساك الله رحمتندین امید ایدرلك بهانه مز (سلتاومز) رسول الله (صلی الله علیه وسلم) حضورنده سنك امتنکمز دیمك که یوزمز بولور .

الهی منکاو بارچه ایلمگه ایماننى کفر دین، علمنى جهل دین، سنتنى بدعت دین،

(۱) رسول الله صلی الله علیه وسلم نك مذکور اوچ قرن خلقینه خیرلك برله حکمی، صونکره خیانت و کذب فاش بولونى بیانی امام احمد، امام بخاری، امام مسلم، امام ترمذی، امام حاکم امام طبرانی کتابلارنده اثبات ایدلمشدر .

طاعتنی، معصیتدین، حقنی باطلدین، صوابنی خطادین، علماً و عملاً سیو کلی قیل آمین.

تحریر و تصنیفکده حاجت بار.

روسیه تابعیتنده اولغان بلغار و نانار قومنده تورلی یاقدین ایتوگه و یازوغه احتیاج کورله دیانت، معرفت، عادت، خلق، کسب و تجارت جهتلرینه (یاقلارینه) باقولسهده هیچ قصورمز (کمچیلکمز) یوق دیو ایتورلک دگل یخشی قارالسده هر اشمزنی توزاتورگه محتاج ایکانلکمز آنکلانسه کرب * اوزینی کامل بلمک عقلده قصور و سفه علامتی بولور آدمک نی قدر عقلی کامل و فهمی توغری بولسه شول قدرلی اوزنده بولغان قصورنی آنکلار، اوزینی توزاتورگه طرشور، اوزین اوزی آنکلاب یتما گانده آنکلانو چیدین راضی بولور و آنکار تشکر قیلور. و عقلی سلامت کشی هر وقتده اوز اشنک و بتون ملتی و دینداشلیری اشلرنده فکرده و قایغوده بولور

مثلاً: بزروسیه دولتی قولنده بولغان مسلمانلر الحمد لله دین اسلام برله مشرف و مسعودمز (بختلومز) ولکن دیانتهمزده (دین توتهمزده) بزلر قصورسزمو؟ رسول الله محمد (صلی الله علیه و سلم) اسلامنی سویلگان اوگرتکان، آچیق بیان قیلوب کورستکان؛ صحابه رضی الله عنهم رسول الله صلی الله علیه و سلم دین کورگان و آنکلانلار و شلرنجه عمل قیلغانلار و کورستکانلر، آچیق آچیق آنکلانلار. آنلر دین صونک یخشیلقلری، درستلقلری، و توغریلقلری آنیق بلونکان تابعین و تبع تابعین طائفه لری دخی اوزلرینک سوزلری و عمللری برله دیننی بیک یخشی آنکلانلار و اوگرتکانلر جزاهم الله عناخیرا.

آنلر دین صونک کلمش ایچنده دخی یخشیلار و چین دین تانوچیلار و تانوتوچیلار بیک کوب بولغان الله بار چه سینه رحمت قیلغای ایدی. ولکن بزلر دیانتهمزده رسول الله (صلی الله علیه و سلم) اوگرتکانچه و صحابه لر کورستکانچه لله تعالی ننگ رضالقینه موافق روشده بار اوزموز؟ یا که - دینهمزده دگل - دیانتهمزده

(دیننی یرینه کلتر و مزده) بزلر قصورلی، توبه گه و تونزالور گه محتاج دکلمز مو؟
 بزده تورلی سببلردین ظلمت و قساوتلر بولوب سنت برله بدعت قاتوشوب
 طاعت برله معصیتلر بولغانوب کیتما دیمو؟ عبادت برله عادت آراسینی آیرامزمو؟
 بواشلرده یخشی نظر و فکر (اویلاو) حاجت کورله در. شریعة اسلامیه نك چین
 نظرینی ایزلامک و میدانغه چیقارمق و هر کم آنکلاردای روشده بیان ایتمک
 ضرور کورله .

ودخی کسب و تجارت اشنده اجتهاد کرکمو؟ یا که تقدیر گه ایمانم بار
 توکل قیلامن دیو طنج تورمق یخشیمو؟ اجتهاد ایتکان کسه دینینه خلاف اش
 قیلما یمو؟ بو مسئله دخی فکرلاو تیوشلی مسئله در.

وهم علم بابنده کوب فکرلار گه کرک بولور. دینمز تیلاونچه هر علم
 حاجتمو، دگلمو؟ حاجت بولغانده نی مقداری حاجت؟ خاتون و قزلمز ایچون
 نی قدر علم کرک. آورو پالیلر، آمیریقالیلر ده بولغان بو توغریداغی
 اختلافلر ده شریعة اسلامیه و حکمة حقه مقتضاسنچه ما هو الحق نی نرسه؟
 مدرسهلر و درسلر بابنده دخی کوب مشورتلر حاجت کورله. مدرسهلر
 و درسلر نی اصلاح کرک خبری کوب آغزلرده سویلانه کوب عقللرده اویلانه.
 واقعا بز نك مدرسهلر و درسلمز اصلاح و تجدید که محتاجلر مو بوقمو؟ محتاج بولغانده
 نی روشده اصلاح کرک؟ ملتلمز نك فکر یورتاسی، اجتهاد صرف ایداسی
 یوقاریده ایتولمش نرسهلردین باشقه لرده بایتاق بار * منم کونکلیمده
 کوب زماندین بیرو یوقاریده ایتولگانچه مسلمانلرنک دین و ادب و عادت
 جهتلرنچه بر آز تنبیه و بیانغه حاجت بولغان نرسهلرنده زمانم اولگورگان
 وقوتم ایرشکان قدرلیسندهلر کتاب یازوب، علماء و عقلاء میدانینه کورساتو
 آرزوی بار ایدی. خطاسی بولسه اوزمنی خطادین قایتارورلار و درست
 بولغانی برله دین قردشلم فائده لانورلار دیو اویلائی ایدم. ولکن تورلی

سببیلر سارتین بو اشکه بوکونگاچه کونوله آلمادم . ایمدی باصمه اشلرنده
بر آز ایرکونلک کورله باشلاغاچ اول کونکلدهگی آرزونی دنیاغه چقارورغه
و مجله (ژورنال) صورتنده بولک بولک قیلوب تاراتورغه اویلادم *

مجله روشنده تاراتونی نیک آرتق کورهم

مجله لرده باشقه روشلی نشرگه کوره نچه تورلی سببیدن آرتقلق کورلادر :

(۱) تکرار یازله تورو تکرار اوقوغه تکرار اویلاوغه سبب بولا
شونلقدین اثری کوبرک بولوی امید ایدله .

(۲) آز آز تارادلغانلقدین اوقوی ملال کلتورمای (ایرندرمای)
وتورلی بابدین سوز بولغاندین اوقور ایچون قزغورلق بولا .

(۳) نشر (تاراتو) آراسنده تورلی یاقدین سؤالر و جوابلر بولوب
اؤلده یازوچینک خاطرینه کلمگان کرکلی نرسه لرده یازیلوب فائده آرتغراق
بولماقی امیدلو بولا .

(۴) یازوده خطا احتمالی بولغاندین انصافی اهل قلم طرفندین محررنی
اویغاتوب تیزندین خطاسنی توزایتو اونکغای بوله اولگی سانده (نومیرده)
بولغان خطانی صونکفی سانلر (نومیر) ندوق درستلاو ممکن بولا .

(۵) مجله لر جریده (غزیته) لر کبی غالباً (کوبرک) کوب آدمک
اورتاقلی یاکه بولشلقی برله یازلغاندین کوب آدمنی اشکه تجریض
(قزقدرو) بولا آنلرنک کتاب باغولارینه و علم آرتدرو لارینه و قلم برله ده
جوانولارینه سبب بولا . هنر و فضل لرینک میدانغه چیقوینه یول آچیللا اهل
فضالنک فضلی آنکلانوی شرعا و عقلا مطلوب و ممدوح اشدر *

(۶) کوب آدمک قاتشی بولوی محررگه خدمتنی آزایتسا و جوابنی
ینکلایته و کونکلینه قوت بولا * شونک ایچون من فقیر علم یولداشلرمدین و قلم
قولداشلرمدین بیگرا کده قزانده اوشبو یل قورلغان هر دیندار یاغزدرین یخشی

كورلگان جمعیه العلماء پهلوانلرندين و هیأة الفضلاء قهرمانلرندين کوتامن که
 بواشمنی خوش کورگایلر ایل ایچنده وعظ اوگوت تاراتوده منکا قوش بولغایلار *
 مجله ننگ طاقت قدرلی ینکل تیلده بولماقیننی آرتق کورلدی

من اوشال مجله نی ینکل بلغار ترکیسی اوزره یازونی ایلگه بلدردم ویراق
 یرلرگاده خبرینی تاراتدم. ایسکی زماندین بیروده منم اویمچه هر تورلی
 خلقغه بولغان اوگوت، اوگراتو خلقنک اوزی آنکلاغان تیل برله بولورغه
 تیوش خلق یخشی آنکلاردای بولمغان تیل برله کتاب یازو یا که توغری
 اوزلرینه سویلاو چین نصیحت بولوب یتمای وهر کهنک کونکلینه اورناشوب یتمای.
 ولکن اولده یازلمش کتابلرده عربچه فارسیچه سوزلر کوب کرگان -
 اوزمنک مکتب ایچون یازغان رساله لرده شولای بولغان - عثمانلی ترکیسندین
 بایتاق نرسه قاتوشقان. بواش تورلیچه اوی برله بولغان:

(۱) قایو عالمیر عربچه فارسیچه برده قاتوشماسه ترکی سوزی فصیح
 (آچیق) بلیغ (یتاردای) حسنلی (کورکام) بولمای، خلق یاراتوردای بولوب
 چیقهای بس کوب کشیلر کتابنی توبان کورورلر قاراماسلار فائده آلمای
 فالورلاردیو اویلاغانلار * بوسوز برتورلی قوبشیلق یاسانمه لق سیوچیلرگه
 کوره درست بولساده چین اویلاغانده وکوبنک فائده سنی تیلر گانده
 درست تابولمای.

آنک ایچون فصاحت، بلاغت تیلگه قاراب یورمای. هر قایو تیل برله
 مرادنی آچیق آنکلادلسه شول تیل فصیح بولا. اورنینه کوره کرگنچه
 یتشدروب آنکلاتقان سوز بلیغ بولا * بلکه عربچه فارسیچه قاتشدرلمش سوز
 اوقوغان طنکلاغان کشی یخشی آنکلاماسدای بولسه فصاحتنی ویرمای بلکه فصاحتدین
 یراق توشادر. شونک ایچون کوب خلقغه یازلمش یازولار و کتابلار یخشی
 آنکلارلق واورنینه کوره بولغان معنا و مرادلرنی یتوشدر، آنک بواقی کرگنچه.

شول روشده بولغان سوز تر كيچه گنه بولسه ده فصيح و بليغ بولور. نتا ككه امير على شير^(۱) حضرتلري عربچه نى وفارسىچه نى يخشى بله تورغان عالم بولاتور وب كو برك كتابلر ينى تركيچه يازمشدر. وهم تركيچه ده آير وم فصاحت اثبات ايتمشدر. مگر خاص آدملر گه گنه آنكلاتاسى سوزنى قوبشى روشده يات تيللر قاتشدر وب يازسه جائز بولور.

(۲) الله تعالى دين اسلامنى عرب تيلنده بولغان قرآننى ايندر وب آنكلاتقان، اينك سويكلى پيغمبرى محمد (صلى الله عليه وسلم) عربدين اولوب هر سوزينى عربچه سويلكان وهر حكمنى عربچه بلدرگان بس عرب تيلى اسلام تيلى دين تيلى بولدر، دين اسلامنى يخشى آنكلار ايچون تمام كونگلنى باغلار واورناشدرر ايچون آنى الله تعالى نك اوز سوزندين آلمق وآنكلامق وهم رسول الله (صلى الله عليه وسلم) نك اوز سوزندين آنكلامق يخشى بلكه ضروردر. شونك ايچون عالملر خلقنى عربچه گه يقينلاشدررغه آز آز بولسه ده اوگراتوب عربچه نى آنكلاتورغا ترشقانلار. سوزلرنده ويازولارنده عربچه نى قاتشدرغانلار تيلمزگه عرب سوزندين بايتاق سوزلر قاتوشقان حتى قايلولارى اوز تيلمز كى اوقوماغان كشيلىده آنكلارلق بولوب كيتكان * آلارنك بونيتلرى درست بواشلىرى ايله يخشى خدمت ايتكانلر فائده كلتورگانلر آز بولسه ده خلقنى دين تيلينه قرآن حديث قوراسينه يقينلاشدرغانلار. الله آنلرغه رحمت ايتسون

(۱) امير على شير نوايى حضرتلرى ۸۴۴ سنه ده هرته توغوب مشهد (طوس) و سمرقند شهرلرنده رسمى علملرى تحصيل ايتدكدين صونك امير تيمر نسلندين حسين ميرزا ابن منصور ميرزا ابن معزالدين ميرزا ابن عمر شيخ ابن تيمورلنك هرات تختينه اولتوردقه مذكور سلطان ميرزا حسين غه وزير بولمشدر و دائما علم خدمتنده و علماء صحبتنده و شعر انشادنده بولوب كوب آثار خير قالدرمشدر مولانا عبدالرحمن حاجى حضرتلرى شول عصرده بولوب نفحات الانس كتابى يباجه سنده وزير مشار اليه حضرتلرينى مدح و تعظيم اوزره ذكر ايتمشدر امير على شير رحمه الله ركى لسانيلى فارسيدين آرتق كورر ايكان محاكمه لغتين كتابنده بومطلوبنى يخشى اثبات ايتكان كثرى تركى بولغان يكرمى اوتوز قدر آثارى ايچندين ديوانى تركستانده خواص و عوامنك ولنده در وفاتى ۹۰۶ سنه بعض ظرفاء جنت جنت لفظلريله تاريخ فوتينى ضبط ايتمشدر

آلایده دین و باشته تورلی معرفتنی خلقغه کو برك آنکلاتو تیزلك اوزره بلدر و هر فائدهغه کوره الوغراق فائدهدر .

شونک ایچون کوبکه آنکلاتوی تیوشلی کورامش سوزلرنی ومعنالارنی همکن قدرینگل تیلده هر کم آنکلاردای روشده سویلمک و یازمق لازم کورلهدر خلقغه معرفت ویراسه کر کلرینی آنکلاردای حال کوراسه عرچه نك بخشی و حاجت ایدیکنی آچیق آنکلادلسه باره باره عرچه نی بلدرمک قیون بولماس کشی بر نرسه نك کر کلگینی بلسه کوب وقتده ایز لانه آفر و نلاب بولسه ده بارا بارا شونکا ایریشهدر .

(۳) ایسکیدن یورطهزده وایلمهزده اوز تیلهمزده کتاب یازو بیک آز بولغان وغزیته یازو برده بولمغان ، ملالر آراسنده عرب وفارسی سوزلری ، باشقه خلق آراسنده روس سوزلری کوب کرگان هر کرگان سوز توغریسنده اوزمزننك تیل چیقغان وهم انودلغان بر یازوچی نی قدر ینکل ایدوب اوز تیلهمز برله گنه یازمق بولسه ده اوز تلمزدین سوز تابا آلمغان ایرکسر عرب یا که فارسی تیلندین قاتوشدرغان* ایندی یازوچیلار کو بایدی غزیته لرده بولا باشلادی الله نك یاردمی برله یوغالغان تیلهمز نیده تابارغه ترشوچیلر بولور تابولغانینی توزاتوب یازوچیلارده چیقار موندین صونک شاید تیلهمز یوقالماس خلقهمز تیلهمز بولوب اوز ذاتینی یوقالتوب ایل کولکوسینه قالماس* مگر علم و فن سوزلرنده عثمانلی ترکیسندین الوش آلمی اشمز بتماس* ترکیلر بخشی سی چیغتای تیلندین بایتاق سوز آلمای حالهمز بولماس* قلملی بکتلریهمز شولای اشکه کرشسه لر تیلهمز و ملتهمز ایچون یاردم ایتارگه تروشسه لر انشاء الله تیلهمز علم و ادب تیلی ، ایلهمز معرفت و حمیت ایلی بولوب کیتار*

مجله نك نامینی (آتینی) **الدین والادب** قویدم الله یاردم و ایرگان قدر دین و ادب توغریلرندین سوزلر و اوزمزنك وهم قلم یولداشلرمننك عقللری ایرشکان

قدر دين نك حكمتلرى وادبلىرى يازلسه كرك *
الهمله : حكمت وفائده لو سوزلر يازلغان كاغد ديمكدر .

الدين

الدين عرب تلنده تورلى معناده كلور

(۱) جزاء و مكافات دنته بغعله ديورلر اشى ايچون آنكاجزا ويردم ديمك

مالك يوم الدين مالك يوم الجزاء (قيامت) معناسنده در .

كماندين تدان اى كما تجازى تجازى اى بفعلك وبحسب ما عملت

تر كچهسى قيلوشنكا كوره كورشنك ديمك

(۲) حساب بر احتمالده يوم الدين يوم الحساب معناسنده

ذلك الدين القيم ذلك الحساب الصحيح بودرست حساب ديمك

(۳) طاعت على رضى الله عنه سوزى : محبة العلماء دين يدان به * ودنته

ودنت له ديورلر اطعته معناسينه وباشقه معنالاردهده استعمال ايدلور

وكوبرك وقتده قرآن ده وخلق تلنده طاعت يولينى كورساتكان وصونكنه

جزاء وحساب بولونى آنكلاتقان بنده لرنك بختى ومنكواك سعادتى ايچون

الله تعالى طرفندين يبارلمش اوگرادلمش نظام وقانوندر صراط مستقيم ،

شريعت ديولور ان الدين عند الله الاسلام

دين نك كركلگى برله حقيقتى آنكلانور .

(۱) بنده هر اشنده ، گوده سنده ، جاننده ، عقلنده ، بارچه اعضاسنده

الله تعالى كه محتاج ، بو نرسه لرنك باش ياراتلولارى وهم ياراتولغاندين صونك

فائدهلى روشده صاقلانماقلارى بارى الله تعالى نك ياردمى برله در . ودخى بنده

تركلكى ايچون سانسز نعمتكه محتاج . هر كونده بلكه هر سولوده الله دين چيكسز

ياردم كورمكدر . الله دين بنده كه ايرشكان يخشيلق هيچ كه دين ايرشوركه

ممکن دگلددر . الله ويرگان نعمتنى هيچ كم ويره آلمايدر * سلامت عقل آنكلانورچه

نعمت وياردم خواجه سینی راضی ایتمک و آنک نعمتلری و یاردملری قارشوسنده
اشلر قیلمق و توبانلک کورساتمک تیوشلیدر عقلنک بو حکمینہ دینلی و دینسز
کشیلر بارده اتفاق برله اشانلارده بر بندہ دین آزغنه یخشیلق کورگان کشی
عقللی بولسه اول بندہ گه شکر قیلا و آنکا کوچیلک کورساته * شول حساچه
هر بندہ اللهغه بیک الوغ شکر ایدر گه بورچلی اوزینی بیک توبان ایدوب
اللهنی بیک یوقاری توتوق و بیک الوغ کورمک تیوشلیدر * برا گونی اینک یوقاری
درجه ده کورب الوغلاب آنک قارشوسنده اینک توبانلک کورساتو گه شریعت
تیلنچه **عبادت** دیوب ایتوله در *

هر کمنی الوغلاو و آنکاشکر ایتو آنک سویگان روشنچه بولوق لازمدر .
یوسفه آنی الوغلاو بولمی خورلاو بولوب کیدر . هر کمینک طبیعتینه و شهرینک
عادتینه و آن دین ایرشکان نعمتینه کوره آنی تعظیم ایدله در
الله نک الوغلقی و درجه سی بندہ نک عقلی ایرشور مرتبه ده دگل
آنکائی روشلی شکر یاراقلی بولور و نیچوک تورلی تعظیم و عبادتنی
اول سویار بندہ بله آلدایدر .

بس بندہ اوز طبیعتی و ذاتی برله الله نک اوزندین رحمتی برله اوزی
تلاگان روشده شکر یولینی آچماقینی و عبادت روشینی کورساتما کینی کوتادر *
مونه شول الله نک کورستکان و بلدراکان شکر یولی و عبادت روشی **دین** نک
عبادت قسمی بولادر .

اللهنی تانو کرکلیکی :

اللهغه عبادت و شکر قیلمق ایچون اللهنی تانومق وهم اوزی بلدراگان
درست روشده صفتلامق و اوزی سویگان و راضی بولغان یولک ماقتاماق کرک .
هر کمنی ماقتاغانده اوزی سویگان روشده بولمسه و آنی یخشی تانومای صفتلانسه
چین ماقتاو و شکر بولمای * بندہ نک عقلی بیک ناقص وضعیفی بولغانغه کوره
ایتولگان روشچه اللهنی تانورغا ، صفتلارغا و ماقتارغا کوچی و طاقتی یتمایدر .

بس اللهنی تانز ایچون اللهنک اوزی طرفندین تانو روشینی او گرتهمک *
 اوزنده بولغان صفتلرنی بندهنک عقلینه صیغار و بنده آنکلار قدر لینی
 اوزی بلدرمک کرک بولادر . تاکه بنده اللهنی شول یول برله تانوسون و شول تانولمشینه
 عبادت و شکر قیلسون * مونه اوشبو اللهنک کورستکان و بلدرگان تانو یولی
 دین ننگ ایمان قسهی بولادر .

پیغمبر ننگ کرکلیکی .

الله تعالی طرفندین هیچ نرسه نی او گراتو و بلدر و عامهء بنده گه توغری
 ممکن دگل عادی بنده ننگ بواشکه قابلیت یوق . مثلاً چی نادان کشی
 یوقاری درجه ده اولان عالم و فیلسوف کشیدین سوز و حکمت آنکلی آلمای
 و آنک درس مجلسنده کوب اولتور ساده بر فائده ده آلا آلمای وهم الوغ سلطنتلی
 پادشاه آلدنده بر تلانچینک قارشو بولور غه و آندین برسوز ایشدر گه و آنکلار غه
 طاقتی بولمای . بوننگ سببی ایکی آراده آیورمه بیک کوب ، طبیعت و عقللری
 آرالارنده بر برینه ایرشوردای یقینلق و مناسبت برده یوق بولدقیدر * بو ایکی
 کشی اصلده هر ایکوی ضعیف گناهی و شیطان قاتوشمه ذاتلر بولا توروب
 چیتدین کلمه بر تربیه سببلی گنه بوقدر آیورمه لی بولوب آرالارنده فائده لانشو
 و او گرانشو چیتون بولسه الله برله عادی بنده آراسی شونکا قاراب او یلانسون *
 بنده ننگ کوبرگی هر وقت شیطان و نفس آماره توزاغنده وهم اعتقاد و عمل
 جهتلرنجه بوزوق و ایمان روش اوزره بولماقده و هر وقت اوزینی هلاک
 چوقورینه تاشلاماقده ، و قلبنده حق و معرفت آنکلاردای نور آلماشینه ظلمت
 (قرانغولق) و قساوت تولمقددر * ایندی بور و شده تو بانلکده و بوزقلقدده بولغان
 کمسنه چین پاک و هیچ قصورسز بولغان ، کوز کورمگان و عقل ایرشمگان
 ذاتدین نی او گرانه آلسون و نی آنکلای بلسون و نچوک آنک خطابینه توغری
 بولا آلسون هیچ ممکن دگل .

بس الله تعالی اوزی کامل حکمتی و تدبیری بوینچه بنده لرننگ اوز

آرالارندین یخشی طبیعتلی و کورکام خلقلی، پاک قلبلی و اوزیننک رحمت تربیه سی برله تربیه لنگان، فضل و کرم تادیبسی برله ادبلنگان و فرشته گه یولقورلق و آندین سوز ایشدرلک مرتبه گه ایرشکان وهم الله ننگ سوزینی اوگرانورلک و آنکلاب خلق غه ایرشدرلک و آنکلادرلق بولغان بر قدرلی و هرمتلی ذاتنی سایلاب باشقه بنده لرینه رسول (ایچی) قیلمشدر. تاکه اول ایچی الله ننگ حکملرینی بنده لرینه ایرشدرر و آنکلادر *

مونه بو ایچی الله دن دین کلتر و چی دیننی الله تلاگان روشده درست آنکلاتو چی الله نی تانوتو چی و شکر و عبادت روشلرینی یخشی اوکراتو چی پیغمبر بولادر *

الله تعالی ننگ صونک یبارمش پیغمبری دین اسلام اوگرانو چیسی محمد صلی الله علیه وسلم

رسول الله صلی الله علیه وسلم ننگ آتالارین هاشم غاچه بلامک واجب، عدنان غاچه بلامک مستحب بولدقندین اولا نسب شریفینی یازمق تیرش کورلادر رسول الله صلی الله علیه وسلم نسبنده بعضلرننگ اصل اسملری باشقه بولسه ده مشهور لقبلری برله ذکر ایدلادر چونکه رسول الله صلی الله علیه وسلم اوزی شویله بیان ایتکان. وهم چین آنکلانو خلق آراسنده مشهور بولغان اسم برله یادایتوده بولادر. امام بیهقی ^(۱) دلائل النبوه دیگان کتابنده نسب شریف حدیثینی انس بن مالک ^(۲) رضی الله عنه آرقیلی بویله روایت ایتادر:

(۱) ابوبکر احمد بن حسین بن علی در ۴۵۸ سنه ده وفات. علماء حدیث ننگ الوغلا رندین حدیثه کوب کتابلر یازغان دلائل النبوه دیگان کتابنده رسول الله صلی الله علیه وسلم ننگ معجزه لرینی و نبوت علامتلرینی ذکر قیلغان.

(۲) کنیه سی ابو حمزه در بنو النجار تارماقندین و خزرج اروغندین رسول الله صلی الله علیه وسلم ننگ هجرت یلده اون یاشنده ایکان آنکا خدمت ایته باشلاغان، وفاتینه چاقلی خدمتنده بولغان. رسول الله صلی الله علیه وسلم دین بیک کوب حدیث کو چورگان رسول الله صلی الله علیه وسلم آنکا بالاسی و مالی کوبلکی برله دعا قیلغان باقچه سی یلده ایکی مرتبه یمش ویره ایکان سکسان اوغلی ایکی قزی بولوب وفاتی وقتنده بالالری و تورونلری باری یوز یکرمیگه ایرشکان. دشینی آلتون برله نغوتور ایکان هجرتدین (۹۳) نچی یلده (۱۰۳) یاشنده بصره دین (۱۲) چاقروم قدر یرده اوزینه وطن توتقان طفی دیگان یرده گی سراینده وفات بولغان رضی الله عنه.

انا محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبدمناف بن قصي بن
 كلاب بن مرة بن كعب بن لؤي بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن
 كنانة بن خزيمة بن مدركة بن الياس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان .
 وما افترق الناس فرقتين الا جعلني الله في خيرهما فأخرجت من ابوي فلم يصبني
 شيء من عهري الجاهلية وخرجت من نكاح ولم أخرج من سفاح من لدن آدم حتى
 انتهيت الى ابي وامي فانا خيركم نسبا وخيركم ابا . (*)

(١) عبدالله يكرمي بش يا شئت رسول الله نك (صلى الله عليه وسلم) توغماقندين
 بر ايكي آي الوك مدينه گه خرما آلورغه بارغاننده مدينه ده وفات بولمشدر .
 (٢) عبدالمطلب چين اسمي شيبه الحمد يا كه عامر كنيه سي ابو الحارث در .
 آتاسي هاشم شام تجارتينه كيتد كنده زوجه سي سلمى بنت عمر والنجارية ني
 مدينه ده آتاسي اوينده قالدر مش ايدي . شول سفرنده شام مملكتنده غزه
 شهرنده وفات بولوب عبدالمطلب مدينه ده توغوب يدي ياشينه ايرشديك عمي
 مطلب بن مناف مكه گه قايتارمشدر . مكه گه كرد كنده آدميلر بوكم ديو
 صور دقنده اختصار كلام اچون عېدم ديد كندين عبدالمطلب ديو مشهور بولمشدر .
 رسول الله صلى الله عليه وسلم ني سكر نچي ياشينه چه تربيه ايدوب مكه ده وفات
 بولمشدر . رسول الله صلى الله عليه وسلم انا النبي لا كذب * انا ابن عبدالمطلب
 ديدكي صحيح بخاريدنه مذكوردر .

(٣) هاشم اسمي عمر و آچلق وقتنك خلقغه اكه وايت آشي ويرگاندين سوياك
 سندرغوچي معنا سنك اولان هاشم ديولمشدر . بنواميه بابالاري عبد شمس
 برله ايگوزدر .

(*) آدميلر ايكي بوون بولغانده الله مني يخشيرا قنده قيلدي آنا و آنادين
 نسلمگه جاهليت بوز قلقندين بر نرسه ده تيكماينچه توغدم آدم دين (عليه السلام)
 بير و آنا و آنامغاچه بوز و قلق قا توشماينچه نكاح برله گنه چيقدم من نسل و آنا
 سار تين سز نك يخشيرا قنكز ديمكدر .

(۴) عبد مناف مغیره اسمك بولسده منافی ناملی بتقه اضافه ایدلوب عبد مناف دیو لقب ویرمشر * اسلامده عبد مناف یا که عبد مناف اسمی ویرمک درست دگلدن. آنا آنانك جهالتلرن دین (نادانلقلارندین) اماملارنك اعتبارسزلقلارندین یا که قارشولقلارندین ویرلگان بولسه درست اسمگه آلماشدر مق لازمدر. رسول الله صلی الله علیه وسلم بوندای اسملرنی آلماشدرغان. بومسئلہ تفصیل یازلور انشاء الله

(۵) قصی ایراق معناسینه اولان قاص تصغیریدر اصل اسمی زید یا که یزید یا که مجمع در والکسی بنو عنده قبیلہ سندین ربیعہ بن حزام نام کسه گه نکاحلانونب والدهسی حضورنده ایراقده اوسکاندین قصی دیولمشر. مکہ گه قایتقاچ بتون مکہ ریاستینی قولینه آلوب سیدالقوم اولوب قریش قبیلہ سینی شرکتلی حالگه کلتور وب ضبط ایتمشر. وکعبه قارشوسنك دارالندوه بناقلیمشر

شاعر: ^دأبوکم ^دقصی ^دیدعی ^دمجمعا ^دبه ^دجمع ^دالله ^دالقبائل ^دمن ^دفهر

دیو مونکا اشاره قیلیمشر. الله فهر تارماقلرینی مجمع آتالغان قصی برله بیغدی دیه کدر.

(۶) کلاب اسمی حکیم یا که عروه در غالباً آو برله یوانغانندین کلاب جمعی اولان کلاب برله لقبلا نمشر.

(۱۱) فهر قریش قبیلہ سیننك باشی اوشبو آتادین باشلانادر فهر بالاسی بولماغان قریش دین دگلدن.

(۱۳) نضر اسمی قیس کورکام یوزلی بولغاندین نضر دیولمشر.

(۱۶) مدرکه اسمی عامردر. قونداشی عمرو برله اولان اولارینی پشورگانه قاققان توه لرینی توتوب کلتوردکده آتالری مونکا سن مدرکه (ایرشکوچی) وقرنداشینه طاخچه (پشورگوچی) دیه مشدر.

(۱۷) الیاس بعضلر اصل اسمی الیاسین دیه مشدر. بیت الله حضورینه اول قربان کلتورمش ورسول الله صلی الله علیه وسلم دین (الیاسنی سوکمانکز

اول مؤمن ایدی) دیگان سوز کوچورلمشدر

(۱۸) مضر آق یوزلی بولغاندین عرب اصطلاحنجه قزل معناسنک بولغان الحمرء

دیولمشدر. قبیله باشلقلری بولغان ایاد ور بیعه ننگ توغانلاری

(۱۹) معد بو باباغه نسبتده معدی دیورلر. تسمع بالمعیدی خیر من

آن ترأه مثل مشهوری تصغیر صیغه سیله اوشبو معدکه نسبتدر. دالی کثرة

استعمال سببندین تخفیف ایدلمشدر. اصلده بالمعیدی بولورغه تیوش

(۲۰) عدنان شاعر: وکم اب قدعلاً با بن ذری شرف * کماعلاً برسول الله عدنان

اوشبو که سنه نی ایتهمشدر. کوب آتالار رسول الله آرقاسنک عدنان منگان کبی بالاسی

آرقاسنک شرافت تو با سینده مندی دیمکدر.

قزان شاگردلرینک رسمی بر حرکتلری

اوتکان (۱۹۰۵) سنه میلادی آپریل اوائلنده اوفاده بولاچاق جمعیه علماء

سفرینه چیقاقق کونمده قزان ننگ آلتی یدی مدرسه سندین وکیللر عنوانیله

اون، اون بش چمالی شاگردلر یولقوب سفرمنک مبارک بولمقی ایچون دعاء

صونکنده (بزنگ بیش آلتی یوز شاگرد امضاسیله مفتی حضرتلرینه کوندرمش

عریضه مز ایچون یاردم قیلماقنکنزنی وممکن قدر مفتی حضرتنی بزنگ مراد مزغه

مساعده سی بابنده ترغیب ایتماقنکنزنی اوتنامز دیدکلرنده عریضه نکز

نی مضمونده کورمک بلمک لازم، تیوشلی دیوآ کلاسام مراد نکز ایچون اجتهاد ایدرمن

عریضه کزنی یخشی آنکلامای قطعی وعده بیره آلمایم دیووداع ایتدم عرابهغه

منار وقتنده اوشبو نسخه نی منکا تابشردیلار:

جمعیت روحانیهء حمديه رئيسی حضرتلرینه

عریضه:

قزان شهرنده گی ۱۰ مدرسده عالیهنک عموم طلبه سندن:

بنده لرنکنز شاگردلر کمال خلوص ایله مقام عالی اسلامیده کوب یللم

بقانکنزنی تلاب کیله چکده گی امام و شاگردلر ننگ وشول واسطه ایله عموم نظارتنکنزده

اولان اهل اسلامك سعادتینه سبب اولماقنكزنی جناب تعالی دن رجاء ایدهمز.
 بو کونلرده تحت ریاستنكزده علماء جمعیتی اولاچاغینی کمال ممنونیت
 ایله ایشدوب کو بدن بیرلی انتظار ایتدکمز صباح خیرنی آچماقنکزه جان و دل مزله
 تشکر ایدرک «یاشاسون جمعیت اسلامیه یاشاسون مفتی اهل اسلام»
 دهرک دعالرده بولدیق. بزلرده موندای بیک عزیز اولان جمعیت علماننک
 ملتیز ایچون اینک مهم بولغان مسئله لردن بحث ایتما کلرینی دورت کوز ایلان
 کوتما کدهمز. حاضرده ملتیز ایچون اینک مهم مسئله لر جمله سنندین مدرسه لرنی
 اصلاح و پیر و غراملرین تعدیل اولدیغندین شول جمعیتکه بزم شول خصوصتیغی
 مطلوبلر میزیده عرض ایدارگه اوتنهمز.

بوصونک سنه لرده مدرسه لره و آلارنک یمشی اولان اماملرغه اسلام حالین
 و مستقبلین قایغرتقان کوب محرر لر طرفندین طعن و تنقیدلر ایدیله. و آلارده
 سویلاب بتره آلمای قالغان نقصاناتلر میز اهل افکار هر مجلسده شرح و تفصیل
 ایدیلر. واقعا مدرسه لرمز شول حالده در که حفظ الصحت و نظافت جهتلی طلبه
 علوم دگل حیوانات طور ماسلق، ترتیب، نظام و انتظام اولمادقندین هیچ بر اش
 آغا بارما بئجه آز کرک یا بزرده کراکمز درس لرنی آنکلامای، آنکلامای
 و مساهله لی وقتوب عزیز عمرلر میز ضایع ایدیله.

دینمزه و معیشتیمزه کرا کلی نرسه لردن خبردار اولمای یا ایسه فائده نی ضرر
 ضرر نی فائده دیه نقیضنجه اعتقاد ایله ۲۰۱۵، ۲۰۱۶ ییل تحصیلمزننک ثمره سی اولار ق
 دنیا و آخرة دن بی خبر اولوب مدرسه دین چغامز مدرسه لرمز شویله اولدقندین
 جمعیت روحانیه مزده امتحان ایچون مهم نرسه لرنی جامع بر پر و غرام وضع ایتمای
 کم نی اوقغان بولسه شوندین امتحان قیلورغه مضطر بولا. شول سبب دین ملا بولا چق
 کشیلرگه اینک اهمیتلی پیغمبر علیه السلام و اسلام تار یخلرن دین و خلقنی چوک ارشاد
 کیرا کلکن دین و اصول تدریس دین خبریده بولماغان و اوزی اوقمغان کتاب دین

بر مسئله آنکلاماسلق که سه لڑ مدرسک لقبین کوتاروب قایتالار.

شاگردلر استاذ ومدرسلرگه کمال احترام ایله نیچه سنه لڑ آلاردین نظام واصلاح کوتوب توردیلار. اما مدرس افندیلر بو خصوصده اوز آرا اتفاق ایتمادکلرندین وبر بر آدمگنه بتون درس پروغراملرین تغییرگه قادر اولماغاندین حتی تغییر ایتسه ده عامه حضرتلر وعوام طرفندین طعن گه هدف اولماغاندین پروغراملرینی تغییرگه قادر اولمادیلر حتی جرأت ایدانلر اولسه ده رسما اوقله وامتحان ایدله تورغان درسلرینی تمام تغییر ایدله آلمای عمومی فائده حاصل اولمادی. اما حاضرده شاگردلر حال ومستقبلرن اوایلاب شوندای حیرانلقغه کیلدیلرکه شونک نتیجه سی اوله رق کوبسی درس ومدرسه واماملق دن بیزوب باشقه یوللرینی علم یولینه آرتق کوره باشلادیلر. الوغلر طرفندین مونک چاره سی کوز اتماسه بتون دین علمینک وعلماسنک انقراضنی موجب اولاقق. آندن صوک تل ایله تعبیر اینک آلماسلق وکوز ایلان کورماینچه اشانماسلق ملت خرابی تعقیب ایدله چک که الله کوسترماسون.

بنا برین ذات شوکتلولرینی وسیله ایدرک جمعیت علمادین بروجه اتی اصلاحاتی اجرا ایتمه گه مذاکره وموافق کورگانلرینه قرار ایدوب بتون مدرس ومدرسه لرگه اعلام ایله موجب نیچه عمل ایدلورگه چاره لار ازلانماسنی بتون شاگردلر بتون ملت اسلامیه نامینه رجاء ایدله مز.

(۱) مدرس لرمزده هرشیدن زیاده مقدماتی ایله برابر علوم دینی گه اعتناء ایدلسه ایدی.

(أ) علوم دینی ه دن: تفسیر، فقه، اصول، عقاید حقه، سیر نبی و اخلاق.
 (ب) مقدمات دن: لسان عرب و ادبیاتی، مفصل تاریخ اسلام و فلسفه دینی.
 (۲) علوم حیاتی ه دن: ریاضیه، طبیعی ه، تاریخ ملی و عمومی جغرافیا، انشاء و ادبیات، وعظ و خطابت، حفظ الصحت، تربیه الاطفال درس لری تیش نیچه

مدرسه لرگه ادخال ایدلسه ایدی .

(۳) فائده سی کورنماگان درس لر ایلان شاگرد لر ننگ عزیز عمر لری ضایع ایدولماسه ایدی .

(۴) مدرسه لرده درس باشلاو واقو و امتحان و معیشت ایچون نظام لر قویلسه ایدی .

(۵) مدرسه لرده نظافت و حفظ الصحة گه رعایه ایدلسه ایدی .

(۶) تعلیم و علم اش لر نده خدمتی کورلگان علمادن مرکب وقت معین ده اجتماع ایده طورغان «مدرسه لر قامیسیه سی» تشکیل ایدلسه ایدی .

(۷) وظائف تعلیم و امامت گه نائل اولماق ایچون ایکی یلدن، خطابت و تدریس که لیاقت اوچون دورت یلدن کیچکهاینچه تعیین ایدلگان فنلر مجبوری بولاچاغین و امتحان توته آلمان کاشیلر قطعاً رد ایدله چکن اعلام ایلان مدرسه لرگه یاقن آراده «سیرقولر» یبارلسه ایدی . (تمام)

المجله: او فاده مذکور عریضه توغریسنک مفتی حضرت که سویلندی، اطراف دین بیغولمش ائمه و مدرسین آرا هم سوز لر بولدی مدرس لر ایچنده تورلی فکر لر و تورلی روشلی مقابل لر بولسه ده، مفتی حضرت لری بر درجه قولاق سالورلق اعتبارغه آلورلق جواب ویرگاچ آرتق سوز ایچون یر قالمادی .

مفتی حضرتی:- حاضرگی بیغونمز فقط دوخاونوی صوبرانیه ننگ اصول نظارتنده مشاوره ایچون، مدرسه لر تمام بزگه تابشرلوب یتماینچه درس پر و غرما- لارنده مشورت آچوق مناسب دگل وقتی ایرشسه انشاء الله بقارمز، اگر صوبرانیه داغی امتحانمز ایچون بر یخشی پر و غرما (نظام) ترتیب ایدلسه مدرس لر ننگ ترتیب و اصلاح لری باشلانماقینه بلکه یول بولور دیمش ایدی .

مفتی حضرت ننگ اولدین خاطر ننگ دوخاونوی صوبرانیه امتحانینی فائده لیراق روشکه قویو شاگردارنی یخشی و کورکلیرک روشده اجتهاد قیلدرو

فکری بولغان ایچون بو یلداغی اؤفا جریعتی نك امتحان اصلاھینی و یخشی
 روشده پیروغرامما ترتیبینی صورادقلارنده قبول ایدوب مشورت و فکر صوراب
 هر یرگه فرمانلار تاراتدی. و هر یردین فکرلر حرکت ایتمگه و امیدلر قوتلنمه گه
 باشلادی. قزان علماسی طرفلرنسینده بر نظام ترتیب ایدلو یولنکدر.
 ,,والحمد لله علی نعمه“

مفتی حضرت نك بونك کبی یخشی قصدی و ایدگو نامه سی هر یرده
 کورما کی و هر وقتک کؤکلده قالماقی تیوش کورلگاندین نسخه سیننی مجله ده ده
 یازامز. شاگردلرنک عریضه لری و امتحان نظامی توغریلارنده انشأالله یازلور
 ۲۹ دیکابر ۱۹۰۵ سنه ده ۱۱۴ نچی رقمده مفتی حضرتلرنسین یباریش
 فرمان صورتی :

اورنبورغ صوبرانیه سی قارامقنده اولان امام و مدرس لرگه :

اؤفا غوبیرناسنده اولان مسلمانلرنک اوشبو ییل ۱۸ نچی دیکابرده اؤفا
 شهرنده اولان جیونی اوز طرفندن وکیللر یباروب، بو کونده اورنبورغ
 صوبرانیه سنده اولان امتحان حقنده بر نظام توزوب، هر وقت شوکا موافق
 عمل ایدلنسون ایدی، دیه بندن صورایدر.

امتحان نظامی توزور ایچون انک ایلک محله لر نك بایلق یارلیلق، بیوک
 و کچوکک جهتلرنی اعتبارغه آلورغه همده مکتب و مدرسه، درس و شاگردلر
 اوشنداق مدرس لرنک حاللرنی طوغریدین طوغری کوروب، آچیق بیلوب
 طوررغه تیوشلی کورله در. صوبرانیه قارامقنده اولان، محله لر بیک کوب همده
 تورلی طرفلرده تاراو و بعضیلرده نیچه بنکلر ایله چاقروم یراقده اولدوقلری
 کبی، آراده هم کینک قرلرده مال کوتوب بر یردن بر یرگه کؤچوب یورمکده
 و سازقلر آراسنده کون کورمکده اولان محله لر هم وار. شوننک ایچون بو محله لرنی
 هر وقت کوز اوکنده طوتوب و هر حاللرنی بیلوب طوررغه صوبرانیه ایچون
 مشکل بر اشدر. شوپله اوله طوروب صوبرانیه نك اوز محکمه سنده امتحان

نظامی توز و لسه، بعض اورنلرده اولان اسلام خلقلرینک معیشتلرینه، مدرسه و شا کردلرینک حاللرینه مناسب اولماز روشده توزولمک احتمالی وار.
امتحان ایدلنه چک شا گردلرگه بو کون گه قدر صوبرانیه ده مؤذنلک، اماملق، خطیبلق، آخوندلق، معلم و مدرسلك درجه لری ویرله در ایدی. بو درجه لرنک هر برینک خدمتی ایکنچسینه کوره بر آز باشقه باشقه اوله در. بو درجه لر ایله تعیین ایدلنه چک خدمتلر آراسنده هم مناسبت رعایت ایدرگه تیوشلی اولسه کرک.

امتحان نظامی توزولمک حاجت اولسه، اوللر و شهرلرده اولان محله لرنی، اسلام خلقلرینک معیشتلرنی، مدرسه و مکتب قاعده لرنی، شا گرد و درس حاللرنی یخشی ملاحظه ایدوب، خلقلرنک اوز آرالرنده و اوزلرینک مصاحتلری ایله اوزلری طرفندن توزلورگه تیوشلی.

اوشبو سببلر ایچون بو کاغذنی آلدیغکز صونک وقت اوزدرمای، اوز طرفکزده اولان موافق آدملر ایله برلکده و اوزکز موافق کوردیکگز روش ایله، صوبرانیه ده امتحان قیلور ایچون نظام (پر و غرام) توزوب بکا تابشر و کزنی اوتنهم. یوقاروده مذکور اولان مؤذن، امام خطیب. آخوند، معلم و مدرس درجه لری ایچون مهمات دینییه و علوم اسلامیه دن نه قدر شیلر (علم و فنلر) بیلورگه تیوشلی کورلور، هر بری حقنده آیرم نومیر ایله یازوب بیان قیلورسز. اوشبو توزومش نظامکزی (امتحان پر و غرامنی) امضا کز ایله مرحمت ایدوب، بنم اسممه یباررسز.

مفتی اهل الاسلام الحاج الحرمین

محمد یار سلطانی .

مدرسه محمدیه طلبه سندین حسین افندی بلدانیدین بر مطالعه نافعہ

توکل و بطالت

حاضرگی زمانده توکل آتلی کورکام خلقنی لائقچه استعمال ایتمایوب مذموم اولان بطالت ننگ مراد فی (برمعناده) کبی روشک استعمال ایدوب آرنغه توکلی اولان کشینی یالقاو دیوتسمیه ایتمکده درلر. بناعلیه تعریف وتبیین لازم ایدکی آنکلاندی.

(توکل). قدرت بشریه دائره سندین خارج تغییر وتبدیلنی قابل اولمیان امور الهیه وتقدیراتر بانیه ده فائده سنر اضطراب وتاثيرات قلبیه نی بر طرف (چیتده) ایدوب اللهغه اشانوب حواله ایتمکدر.

قدرت بشریه دائره سندین خارج اولان شیلردین مراد مسببات (مقصودلار) دیمکدر. چونکه اسباب انسان ننگ قدرت وتصرفی تحتنده اولدقندین اسبابه تشبثی ترک ایدو توکل اولمایوب حکمت جلیله فطرته مغایرتدن عبارت اولان (بطالت) (بوشلق) که چلگینی اختیار ایتمک دیمکدر.

بطالت: انسانی انسانیت کبی نعمت شرفندن قوری قالدران بر یمان اشدر. چونکه انسان کندیسینه احسان ایدلگان عقل وفکر ایله اسبابه تشبث (یابشو) وموجب سعاده اولان شیلری بحری وتحصیله صرف قدرت ایتمایوب اختیار بطالت وسعی وعملدن فراغت ایده چک اولور. بوروشلی کهنه دنیا وآخرت فوز ونجاتینه لائق اولمیه چقدر.

بناعلیه توکل برله بطالت بیندک فرق ظاهر اولدی که توکل اسبابه تشبث صونکنده مسبباتی حق تعالی حضرتلرینه تفویض واحاله ایتمکدر

اما بطالت ایسه اسبابه تشبث ایتمایوب سعی واجتهاد سنر الله دن کوتمکدر حاضر دیدکهنر توکل حق تعالی حضرتلری طرفندن کوب وعده لر وارد اولمش در مثلا آیتده (ومن یتوکل علی الله فهو حسبه) وحديثك (عن عمر بن

الخطاب رضی اللہ عنہ انہ قال سمعت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم یقول انکم لو تتوکلون علی اللہ حق توکلہ لیرزقکم کما یرزق الطیر تغدو خمیصا وتروح بطانا (رواہ الترمذی * حاجت اولونورسہ حدیث شریفی ترجمہ ایتدک : رسول اللہ ایتکان کسب واجتہاد ایدوب اسبابہ کرشد کدن صونک اللہ غہ حق توکل برلہ توکل ایتسانکز اللہ سز ننگ رزقنکزی ایرشدر . کسب واجتہاد نکزی البتہ بوشقہ ایتہایوب رزقنکزی ایصال ایدر . وہمان کسب واجتہاد سایہ سندہ طوق ودنیادہ سعید اولورسز نتاک کہ قوشلر ایرتہ برلہ کیچکہ قدر کسب واجتہادلری سایہ سندہ طانک برلہ آچ کوینچہ کسب واجتہاد کہ چغوب کیتوب کیچ برلہ طوق حالندہ اویہ سینہ قایتوب کر مکدہ درلر حالبوکہ قوللارندہ قوت یومیہ لک آزلاریدہ یوقدر . توکلی آنکلاغان ذوانک کہ توکل نہ گوزل توسلدر نی قدر اوامر ربانیہ گہ انقیاد دن عبارتدر .

چونکہ توکل حقیقی ، شرائع اللہ ونوامیس نبویہ دہ وارد اولان تکلیفات واحکامی وائمه دین وهداۃ ملت ننگ بیان ایتدکلری رسوم وآداب اسلامیہ نی رضاء قلب برلہ قبول ایتدک دیمکدر .

بطالت سعاده دارین آننگ ایله اولان اجتہاد ننگ مخالفی اولدقندین قباحتی هر عقل حضوریندہ آچق بولغان ایچون ذمنک سوزمی اوزون قلوبنی معقول کورمدم

حسین بن حسن .

الادب

آدب اصلده قوناغہ چاغرو معناسندہ اولمش آدب لفظندین کوچورلماش نفسنک صلاحی (توز کلکی) کشی برلہ معاملہ دہ ناز کلک و ظرافت اوزره بولمق معناسندہ استعمال ایدلادر * گویاکہ بر آدم کور کام خلقی برلہ کشینی یالقدر ماسدای، وصحبتی برلہ هر کمه ننگ کو نکلینی خوشلاندر دای بولسه

آدمنی قزقدر هم حالی برله اوزی کبی بواوغه خلقنی چاغرر .

ادب نفسه بولغان بر حالت و روش که بنده شول حالت شرافتنده اوزیننک ناقص بنده ایدکینی و تربیه که محتاج ایدکینی آنکلار معبودینی عظمت برله تانور و آنک حقینی اوتار که ترشور و هر کم حقنده تو بانلک و صاف کونکل برله معامله ایدوب الوغلار غه احترام (حرمتلاو) و کوچکر که شفقت و قورداشلار غه لطافت و ظرافت برله فاتشور، سوزنی بیک نچکه آنکلار و چیلار آلدنده اوزینی عیبلی ایتماس . اوزینی خبیث ویمان صفتلار دین ایراق ایتار که ترشور . سویلمک بولغان سوزینی و آنکلار داچاق بولغان معنالارینی درست قیلور ایچون و بر یاقدینده اویاتلی بولماس ایچون حاضر لانور . سوراشور او گرانور، اوزینی توزایتور سوز و خلق سارتین درست کشی و هر یاقدین چین انسان ایتار که کوچینی صرف ایتار * شول روشده اوزینی تربیه قیلغان کشینی (ادیب) یا که (متادب) او گراتوچینی و تربیه قیلوچینی (مؤدب) او گرتهمکنی (نأدیب) دیورلر مذکور روشده بولغان حقیقی ادب علم و خلق ننگ هر ایکاوینی ایچینه آادر علمسز چین ادب بولماغان کبی کور کام خلق ملایم طبیعت سلامت کونکل بولماغانده ادب بولوب یتهای * ولکن ایسکیدین بیرو ادب لفظینی تیل توزایتو که تعلق و فائدهسی بولغان اوشبو (۱۲) نوع علملر که ایتوله کلمشدر .

- ۱ علم لغت سوز (کلمه) ننگ اصل حرفلری توغر یسنداغی معناسینی آنکلار
- ۲ علم صرف سوز ننگ اصل حرفلرینی کورک بولغان معناسینه قاراب توری صورت و روشکه آلماشدره بلو .
- ۳ علم اشتقاق بر سوز ننگ توری صورتلری آراسنده قایوسی اصل قایوسی فرع ایدکینی آنکلار .

- ۴ علم نحو بر کلمه نی ایکنچی کلمه که قوشوده بولغان حاللرینی آنکلار
- ۵ علم معانی سوزنی اورنینه کوره یتوشدروب ایتوروشینی آنکلار

- ۶ علم بيان مرادنى تورلى طريق برله آنكلاتو روشلر ينى بلو
- ۷ علم عروض شعرنى وآننىك وزنلر ينى آنكلاو.
- ۸ علم قافيه شعرلرنىك اخيرلر ينىك مناسبتلر ينى آنكلاو. بو سكر فن
- ادب علملر ينىك (علوم ادبيه ننىك) اصوليدر .
- ۹ علم قرض شعر شعر توزمك روشينى .
- ۱۰ علم كتابت يازو علمى.
- ۱۱ علم انشاء كرگنچه سوزنى ترتيب ايده بلو وايتنه بلو * علم
- تحرير وخطابت اوشبوننىك ايچنده در .
- ۱۲ علم تاريخ ايسكىلر ننىك حاللر ندىن خبردار بولو.
- صونكىغى دورت تورلى علمنى علوم ادبيه ننىك فروعندىن حسابلامشلا
- ادب ننىك علوم قسمندىن بولغاننىسى ادب درس ديوو آتامشلار جمعنده
- (ادبيات) ديولور *
- وهر لسان ننىك اوزينه مخصوص ادبياتى بولور: مثلا ادبيات عربيه ،
- ادبيات فارسىه، ادبيات تركيه عنوانلارى فنون مذكورهنى شامل بولغان معنى
- اوزره اطلاق ايدلور .
- مذكور اون ايكى تورلى علم هر قايسى سوزنى درست قيلو، مقصودنى
- يخشى آنكلاتو، كشى فائدا لاورلق ايدوب ايتو ايچون حاجت علملر دروهر قايلوسانى
- يخشى بلو شول تلننىك ادبياتىنى يخشى بلو برله گنه حاصل بولور * شول سببدين
- تيلنى يخشى اوگرانوگه ادب اوگرانو لغت كتابينه ادب كتابى ديوايتولگالگان
- مذكور علملر دين نفس ايچون يخشى تربيه وگوزل اخلاق توغارغه ممكن *
- زيرا كه مذكور علملر قلبكه نچكالك وعقلغه توغريلق ويرادر * بايتاق قساوت
- وغلظت (قالونلق) دين قوتقارادر * اوشبو روشده توزالمش قلب وعقل كوركام
- خلقغه قزغوب، يمان خلقدين بيزه باشلايدر * باره باره نفسنده خيلا (بايتاق)

صلاح، ظرافت پیدا بولوب یوقاریده ایتوا. گان روشپه اوزینی یخشی تانوب الله برله اوز آراسینی توزایتورگه کشی برله کورکام معاملہ قیلوغه قادر بولادر * بوصونک نوع ادبنی ادب نفس دیو آیورالار * جمعنده (آداب) دیورلر اصل مقصود اوشبو نوعیدر * دین اسلام بنده ننگ چین انسان بولمقینه کفیل دین مقدس بولغانندین بنده ننگ هر بر اشنده (عبادتندہ، عادتندہ، معاملہ سنده وغیرہادہ) هر بر طبع سلیم کک مؤمن کک کافر قبول ایدر درجہده تیوشلی بولغان آدابینی اوگراتکان * اسلامنک تعلیمندہ وتأدیبنده هیچ قصور قالماغان لکن قصور بنک ننگ اوزنک مسلمان ننگ نفسنک در آخری بولور انشالله *

مدرسه محمدیه خلفه لرندین شهر افندی اثر جمیلی

شعر و تحصیلی

شاعراک قوه سی یعنی سوزنی توری کنایه لر برله کیلوشدیر وب وزن برله سویلاو؛ بعض آدملرنک طبیعتندہ بیک قوتلی بولوب آز معلوماتی و آزغنه شغل لنلمکی برلهده بیک یخشی شعرلر یازارلار. اما بعضلرنک شعرگه استعدادی وقابلیتی اورتاچه غنه بولوب توری دیوانلر کورمک وتوری آدملرنک شعرلرینی ایشوتمک توری وقت لرده وتوری بابلرده شعرلر، شعرلر توگل بلکه اولاً نظم و بیتلر یازوب کون بکون ملکه وماهرلکرینی آرتدیروب بارا بارابیک یخشی شاعر بولوب کیتارلر. اما بعضلرنک طبیعتندہ بوشاعراک قوه سی بیک ناقص بولوب اثرلی شعر یازمق قایدہ حتی نظم، بیت یازمقدہده بیک کوب اجتهاد ایتوگه وکوب عمر صرف ایتوگه محتاج بولورلر لکن بونلرده طرشسه لر آقرونلاب نظم حتی شعرده یازا آلورلر. بولارنک شعرینه مصنوع شعر دیرلر. برفنگه توری آدمنک تورلیچه قابلیتی بولوی فقط شعرده گنه توگل بلکه مونکا باشقه صناعت تجارت کبی فنلرنک همه سنده تورلیچه استعدادلی آدملر کورنمکده در شویله که برآدم علمی و سیاسی مسئلہ لرده

شوقی واستعدادی بیک قوتلی اولوب صناعت بابنده ناقص بولور یا خود صناعت و تجارتکه استعدادی قوتلی بولوبده باشقه لرینه ناقص بولور. لکن استعدادی ناقص اولانلریده اجتهاد ایتدکده قصد ایتکان فنلرینی بر درجه گه قدر تحصیل ایته آلور لر. دیمک استر مکه: اجتهاد ایتدکده هر فننی و هر شینی تحصیل ایتدک ممکن اولدیغی کبی شعر هیچ بولمسه نظم قوه سینی ده تحصیل ایتدک ممکنر (نبوتدن باشقه نی کسب، اجتهاد بر له حاصل ایتوب بولا) دیگان سوز توغری سوز در * بوشعرنک تحصیل کیفیتی شعر یازارغه او گرتنه تورغان علم قرض الشعر کتابلرنده تفصیلا بیان ایدلدکنندن حاضرگه اول بابده تفصیلات بیرمیچه فقط بزم خلق آراسنده شایع بولغان: شعر طبیعی نی قدر طرشسانکده حاصل ایتوب بولمی دیگان سوز گه علماء حقیقت نظر یله باقمدیغنی مشهور عالم لرمز نک سوز لر یله اثباتدر * مؤرخ مشهور حکیم ابن خلدون مقدمه سنده (فصل فی صناعة الشعر ووجه تعلمه) دیوب شعرنک تحصیلان و بعض قاعده لرون شعر یازاتورغان وقتلرنی شعر یازا بیلدک ایچون لازم بولغان شیلرنی واجتهاد بر له بوقوه نک آرتقانی بیان ایدوب شعرنک یخشیلق ویمانلقی کو بربک حفظ ایدلگان و ایشدولگان شعر و خطبه لر دن کیلور. حفظ ایتکان و کورگان نرسه لری یخشی و فصیح بولسه یازدیغی ده شولای بولور اگر کورگان و ایشوتکان لری یازم یورطی نظم لر غنه بولسه شعر ی ده شولایوق بولور دیمشدر. ایکنچی اورنده ایته: شعر قوه سی کو ب شعر لر حفظ ایتدک ایله حاصل بوله اگر براو کو ب شعر لر حفظ ایدوبک شعر قوه سی حاصل بولسه شعر یازوغه طرشمق و کو ب شغل لنه ک کرب زیرا شعر قوه سی طبیعتنی شونکارغه سوق و میل ایتدرگان و شعر یازوغه اولانغان صاین آرتادر استعمال ایدلماسه کیمیدر نتا ککه صاوما ی ترولسه سوتلی صغرنک ده کون بکون سوتی کیهوب بارا تورغاچ بتونلای بیتهدر * شیخ مرجانی علیه الرحمه مقدمه سنده ایته: شعرده

ملکه نذک حاصل اولوی کوب شعر حفظ ایتو برله کوزل اولماسیده محفوظاتنک گوزل اولمسیله در .

مصر علماء سندن شیخ محمد بک دباب (تاریخ آداب اللغة العربیه) نام کتابنک شاعر بولمق ایچون اول لفظلرین ایتماینچه گنه کویلامک بارا بارا شونکا مناسب لفظلر ایله کویلامک و آقرنلاب تورلی لفظلردن قوشوب شعر یازمق و یازلغان شعرلرده تورلیچه تصرف ایتمک و بوبابده اجتهاد ایتمکدن شاعرلک قوه سنی حاصل ایتمک ممکن اولدیغنی بیان ایتمک بعض علمادن نقلابش آلتی دیواننی صاناب والله شونلرنی حفظ ایتمک آدم شاعر بوله دیدیکینی یازمشدر عثمانلی ادیبلرندن بعضیلری آرتوغراقی جسارت و باطرچیلق کورستوب مکمل شعر سویلامک ایچون قواعد لسانیه و اصول و امثال ادبیه دن باشقه معلوماته حاجت یوقدر، دیه سویله یانلرده باردور .

شیخ ابن حجر و شعر و کتابت که قزقدر و شغل لنگان و مداومت ایتمک صابن بوقوه لرنک آرتقانی بیان و بو بابده اجتهاد ایتمک توصلیه ایدوب هر کون بر یول بولسه ده یاز بر مصراع بولسه ده سویله مفهومند (اکتب کل یوم ولو سطرًا و انشد کل یوم و او سطرًا) دیمشدر * بو علمالرننک سوزلری همه سی شعرنی تحصیل مهکن ایدکینه، طبیعتنک دخلی بولسه ده اجتهاد ایدلدکده طبیعتنده بوقوه بولمغان ذاتلرنک ده شعر یازاچغینه بیک آچیق وزور دلیللردور. حاضرکه قدر کیلوب کیتیش علماء اسلام نذک هر قایوسی آز بولسه ده شعر سویلدکاری. اصلا شعر سویلمه گان عالملر فقط بارمق ایله گنه صانارلق ذاتلر ایدیکی تاریخ و تراجم احوال کتابلرندن بیک آچیق آنکلاشیلمه قدردر. اغانی، العقد الفرید، ابن خلکان و تکمیلی فوات الوفيات کتابلرینه قارالسهر ب عالملری همه سی شاعر همه سی ادیب بولمشلر دیه خاطرکه کلیور. دیمک که آنلرده شعر و ادبیات تربیه سی و قوه سی بیک یخشی اولمش شونکار کوره بیک کوب شاعرلر و ادیبلر یتشمشلردر اما

بز مکيلر شعرنی نه قدر اجتهاد ايدلسه ده تحصیل ايدوب بولماي شعر طبيعيدر ديه شعر دن و بونك فائز و نتیجه لرندن محروم اولمشلردر و بيك كوب ضررده ايتمشلردر زيرا بزم حاضرگه چه كلمش آدملر شعر طبيعيدر بنم طبيعتمده شعر قوه سی یو قدر ديه شعر يازوغه اقدام ايتمگانلر ظنه چه بز نك خلق آراسنده شعر نك شایع بولماویننکده بر سببی بولماشدر اگر موندن صونك ده شعر طبيعيدر ديه يورساك تاتارلر آراسنده شعر و ادبیات شایع اولمايوب دخی برنه قدر ضرر لاولرینه سبب اوله چقدر اگر شعر طبیعی دگل طرشدقه و تحصیل ایتدکده برنه قدر نظم بلکه شعر قوه سینی حتی کوبرك شغل لندکده بو باده بلکه تحصیل ایتمک ممکنر اعتقادینه کرساک همده بو باده نقصانمز طبیعیلکدن و جناب الله نك ياز مشندن غنه اولماي بلکه کند مز نك اقدامسز و بو باده اجتهادسز اولدیغهمزدن ده ناشیدر دیب بلساک بز نك آرادن ده خیلی شاعرلر چیغار و ادبیاتمز ده خیلی ترقی ایدر ایدی *

شهر بن شرف.

مدرسه محمدیه طلبه سندین شاعر ملی عبدالمجید افندی اثری

الدين والادب

ایچده بولغان شاد لغمنی قیلوب اظهار * بعض وقت شعر یازو عادتتم بار
 یخشی اشکه هر وقتده درد فوزغالا * بلبلر آواز سالور کورسه گلزار
 ملتکه خدمت او چون اوشبو کوندن * قزانده بر ژورنال چغو سببندن
 بو مجله برام برام تفصیل ایتار * دین اسلامدن، دخی آنک ادبندن
 بزلرنی اوشبو ژورنال ایلادی شاد * بو فقیرنک شاد لغینه قیل اعتماد
 دین و ادب مجله سن تبریک ایدوب * اختیارسز بو شعرنی قیلدم انشاد
 دنیا آخرت سعادتکه ایرشکان ذات * قیلدر هر برسینه زور اجتهاد
 برگه بولسه دین ادب هم مدنیّت * شول وقتده حاصل بولور اصل مراد

- دین اسلامك فلسفه سن بیان ایتسون * حقیقتنی هر کشیگه عیان ایتسون
 حق آنکلانو ترقیگه سبب بولوب * کوندن کون ملتیز آله کیتسون
 دین اسلام کوک تورغان یاقتی قویاش * مستور تو گل، حقیقتی دنیاغه فاش
 دین اسلامغه ذره قدر ضرر کیلماس * معاندلر هر طرفدن آتسه ده تاش
 دین اسلام باقی بولغان یاقتی بر نور * بو نوردن بوشقه قالغان بولادر خور
 دین اسلامك فلسفه سن تفتیش ایتسه * اهل انصاف هیچ وقتده نابماس قصور
 کوب یرده ادب حیا کوتارلگان * کرکماس عداوتلر ایچکه کرگان
 خصوصا بو زمانده دنیا تولدی * بله مز دیب دعوا قیلوب بلوب یورگان
 صاف نرسه گه چراقلر آراشقان * کونگلنی کوبدن بیرلی قاره باسقان
 من من لك دعواسنده یورگانلرنك * اکثری قرین یولغه قاراب آشقان
 ملت ایچون طرشودن لذت آوب * دنیانکز دین دینکزی آله آوب
 هیچ برکشی اونوته سدا ی اش قیلدکز * آرتده قالغان مسلمانغه کوزنی سالوب
 دین قرندش مسلمانغه قیلوب شفقت * کوتاردکز اوستنکز گه زور مشقت
 هب راحتنی ملت ایچون فدا ایتوب * اوزکز گه راحتسزلك قالدی فقط
 اولدن روسیده مشهور استاد * دین یولنده آله صافدن قیلدی جهاد
 بورنغی خدمتلرن تقدیر ایتساک * امیدمز دخی آرته نچه منک قات
 مطلقا زمانمز باشقه زمان * سز لر گه کوب سونچ اهل قران
 اوچ غزیده برده ژورنال چغوب توره * قدرین بلوب اوقونکز سز ایندی همان

بندهلری عبدالمجید غفوری.

المجله : امضا وغیرده هیچ بندنك الله دین باشقه غه بندهلری، بندهنگز دیو
 آرتق تدلل قیلماقی مناسب دگلدر تر کلرنك یخشی حاللرینی آلهق جائز بولسه ده
 خطالارینه تقلید خطادر * آخری بولور انشاء الله .